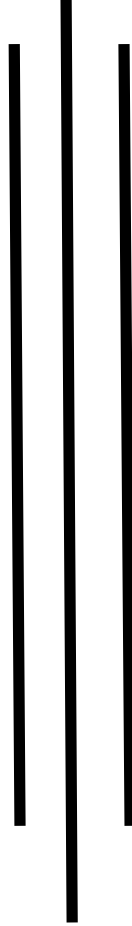

आर्थिक वर्ष ०८१।०८२ को प्रस्तावित नीति तथा कार्यक्रम

मुगुम कार्मारोड गाउँपालिका
पुलु, मुगु

यस सम्मानित १४ औं गाउँ सभाका प्रमुख अतिथि जिल्ला समन्वय समितिका प्रमुख ज्यू,

मञ्चमा आशीन सम्पूर्ण अतिथिगणहरु,

तथा गाउँसभाका सम्पूर्ण सदस्यज्यूहरु,

मुगुम कार्मारोड गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम यस सम्मानित सभा समक्ष पेश गर्न पाउँदा मलाइ हर्ष र गौरवको अनुभूति भएको छ । यस अवसरमा संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र स्थापना गर्नका लागि ज्यान गुमाउनु हुने सम्पूर्ण ज्ञात अज्ञात सहिदहरुप्रति हार्दिक श्रदान्जली अर्पण गर्न चाहान्छु साथै यस वर्षको यासार्गुम्बा संकलनको क्रममा जीवन गुमाउने सबै मृतकहरुप्रति पनि हार्दिक श्रदान्जली अर्पण गर्दै परिवारजन तथा आफन्तहरु प्रति गहिरो समवेदना प्रकट गर्न चाहान्छु । जीवनयापनको लागि कठिन भूगोलमा यासार्गुम्बा लगायतका जडिबुटी संकलन गर्न जाने सम्पूर्ण दाजुभाई दिदीबहिनीहरुको जीवन सुरक्षाको लागि गाउँपालिका अझ गम्भीर हुनेछ । स्थानीय सरकारको सबलता र लोकतान्त्रिक शासन व्यवस्थाको सुदृढीकरण गर्न योगदान गर्नुहुने सम्पूर्ण नेपाली आमा बुवा दाजु भाई तथा दिदी बहिनीहरु प्रति पनि सम्मान व्यक्त गर्न चाहान्छु ।

गत आर्थिक वर्षमा यस गाउँसभाले स्वीकृत गरेका नीति तथा कार्यक्रम र सो को कार्यान्वयनका क्रममा प्राप्त मार्गनिर्देशन र बजेटको कार्यान्वयनबाट प्राप्त उपलब्धिहरुको समिक्षा गर्दै आगामी आर्थिक वर्षको नीति तथा कार्यक्रम प्रस्ताव गरेको छु । मुगुम कार्मारोड गाउँपालिकाको ऐतिहासिक, सांस्कृतिक, प्राकृतिक सम्पदा र हाम्रो विशिष्ट सभ्यता अनि विकास र समृद्धिका लागि आवश्यक पूर्वाधार लाई मध्यनजर गर्दै आगामी आर्थिक वर्षको नीति तथा कार्यक्रमको तर्जुमा गरिएको छ । सिमित श्रोत र साधनका बीच हालको परिवर्तित परिवेश, हाम्रा सम्भावना र गाउँपालिकाबासीको चाहना र आवश्यकतालाई सम्बोधन गर्ने लक्ष्य राखी तयार गरिएको यस नीति तथा कार्यक्रमले समग्रमा मौलिक र समृद्ध मुगुम कार्मारोड निर्माण गर्ने हाम्रो अभियान लाई सहयोग गर्नेमा म आशावादी छु ।

सुशासन, पारदर्शिता, जवाफदेहिता र वित्तीय अनुशासनका सम्पूर्ण सिद्धान्तहरुको अनुशरण गर्दै भ्रष्टाचारमुक्त र मितव्ययी शासन प्रणालीको सुनिश्चिता नै हाम्रो प्रतिबद्धता थियो र सधैं रहिरहने छ । त्यसैको परिणाम स्वरूप गत आ.व ०७९/०८० मा प्राकृतिक श्रोत तथा वित्त आयोगको कार्यसम्पादन र मूल्याङ्कनमा शुन्य बेरजु सहित मुगु जिल्लाकै उत्कृष्ट स्थानीय तह हुनु हामी सबैको खुसी र गौरवको विषय हो, भने आगामी दिनमा गाउँपालिकाको सेवा प्रवाहलाई थप प्रभावकारी बनाउनका लागि चुनौती समेत थपेको छ । मलाई विश्वास छ यसले हामी सबै जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरुलाई थप उत्साहका साथ हाम्रो समृद्धिको यात्रामा हातेमालो गर्न प्रेरित गर्ने छ । हाम्रो विकास र समृद्धिको खाकाले विश्वव्यापी रूपमा अंगिकार गरेको दिगो विकासको लक्ष्य तथा नेपालको १६ औं आवधिक योजनाको लक्ष्य तथा उद्देश्य र गाउँपालिकाको स्रोत साधन र सम्भावना सँग सामानजशयता राख्न जरुरी छ । हामीले अंगिकार गरेको विकासको ढाँचामा वातावरणीय संरक्षण र आर्थिक समृद्धिलाई सँगसँगै अगाडी बढाई वर्तमान पिँढीका आवश्यकता परिपूर्ति गर्दा भावी पिँढीको आवश्यकताको पूर्ति गर्ने सम्भावना र मार्गलाई खुला राख्नु हाम्रो कर्तव्य हो । हाम्रो सांस्कृतिक र प्राकृतिक विशिष्टता संरक्षित गर्दै यसै अनुरूप पूर्वाधार निर्माणमा न्युनतम वातावरणीय क्षती सँगै अधिकतम स्थानीय श्रोत र साधनको उपयोगमा हामी सदा प्रतिवद्ध छौं ।

गाउँसभा सदस्य ज्युहरु

अव म चालु आर्थिक वर्षको नीति तथा कार्यक्रमहरुको संक्षिप्त समिक्षा सहित आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को लागि प्रस्तावित नयाँ नीति तथा कार्यक्रम सम्मानित गाउँसभा समक्ष प्रस्तुत गर्न चाहान्छु ।

विद्यमान परिवेश

कर्णाली प्रदेशको मुगु जिल्लामा रहेका ४ वटा स्थानीयतहहरु मध्यको एक मुगुम कार्मारोङ गाउँपालिका जिल्लाको सबै भन्दा ठुलो स्थानीय तह हो । साविकका ५ वटा गाउँ विकास समितिहरु मुगु दोल्फु किम्री पुलु र माँग्री समावेश भएको यो गाउँपालिका क्षेत्रफलको हिसाबमा देशभरकै सबै भन्दा ठुला ५ वटा स्थानीय तहहरु मध्ये एक हो मुगु जिल्लाको सदमुकाम गमगढीवाट उत्तरी सिमाना चीनको स्वशासित क्षेत्र तिब्बत, पूर्वतिर शे फोक्सुण्डो गाउँपालिका, पश्चिममा मुगुकै छायाँनाथ रारानगरपालिका तथा हुम्ला जिल्लाको चँखेली गाउँपालिका, दक्षिणमा जगदुल्ला गाउँपालिका, डोल्पा र जुम्ला जिल्लाको पातारासी गाउँपालिका पर्दछ । मुगु जिल्लाको कुल क्षेत्रफल ३५३५ वर्ग किलोमिटरको करिब ६० प्रतिशत भू-भाग अर्थात करिब २१०७ वर्ग किलोमिटर क्षेत्रफल यस गाउँपालिकाले ओगटेको छ । हिन्दू तथा बौद्धमार्गीहरुको प्रसिद्ध तथा पवित्र धामको रूपमा परिचित तथा हिन्दुहरुका प्रसिद्ध धामहरु मध्येको जेठो र पवित्र धाम छायाँनाथ, कोईकी स्वाँगिरी जस्ता पर्यटकीय हिमाल, उच्च हिमाली उपत्यकाहरु, विभिन्न स्थानमा रहेका हिमतालहरु, यार्सागुम्वा लगायतका बहुमूल्य जडिबुटीहरु र दुर्लभ वन्यजन्तुहरु साथै अन्य दर्जनौ ऐतिहासिक धार्मिक गुम्बा तथा प्राचिन भाषा संस्कृति सहितको प्रचुर सम्भावना भएको गाउँपालिका हो । तिब्बती क्षेत्र सँग सिमा जोडिएको माथिल्लो उत्तरपूर्वी क्षेत्रमा पर्ने मुगु गाउँ जसलाई स्थानशय भाषामा मुगुम र तल्लो पश्चिमी क्षेत्रमा रहेका १२ वटा गाउँ जसलाई बाह्र करान अर्थात करानी क्षेत्र भनेर पनि चिनिन्छ । यि दुई वटा क्षेत्रको भौगोलिक तथा साँस्कृतिक विविधता र आपसी सद्भावलाई कायम राख्दै दुवै क्षेत्रको नामलाई समेटेर मुगुम कार्मारोङ गाउँपालिकाको नामले स्थापना भएको यस गाउँपालिकामा गाउँपालिको केन्द्र रहको वडा न ५ पुलुको आफ्नै प्रशासनीक भवनवाट सेवा प्रवाह भईरहेको छ ।

गाउँपालिकाको विकास र समवृद्धीका लागि गरिएका प्रयास, अवसर र चुनौतीहरु

विद्यमान अवसरहरु

- ❖ संविधानमा स्थानीय सरकारका अधिकारहरु तथा साझा अधिकारहरुको व्यवस्था हुनु,
- ❖ स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ मार्फत स्थानीय सरकारका कार्यहरुलाई व्यवस्थित गरिनु,
- ❖ स्थानीय तहहरुले आफ्ना लागि चाहिने ऐन तथा कानुनहरु आफैँले तर्जुमा गर्न सक्नु,
- ❖ हिन्दू तथा बौद्धमार्गीहरुको साझा आस्था रहेको पवित्र तिर्थस्थल छायाँनाथ धाम यस गाउँपालिकामा पर्नु,
- ❖ हरेक गाउँ बस्तिमा धार्मिक तथा ऐतिहासिक महत्वका गुम्बा तथा चिस्तिमहरु रहनु,
- ❖ कोईकी स्वाँगिरी जस्ता पर्यटकीय हिमालहरु र विभिन्न वडाहरुमा दर्जनौ हिमतालहरु यस गाउँपालिकामा अवस्थित रहनु,

- ❖ नेपालको सबैभन्दा लामो कर्णाली नदिको प्रमुख सहायक नदि मुगु कर्णालीको उद्गमस्थल हुनु ,
- ❖ चीनसँगको व्यापारीक नाकाको रूपमा रहेको नाक्चेलाग्ना सिमा नाका यस गाउँपालिका भित्र पर्नु ,
- ❖ हाम्रो गाउँपालिका जैविक तथा भौगोलिक विविधताको दृष्टिकोणले समेत भरिपूर्ण हुनु ,
- ❖ स्थानीयहरु बाट लामो समय उत्खनन् भई हाल बन्द रहेको तामाखानी गाउँपालिका क्षेत्र भित्र पर्नु ,

चुनौतीहरु

- ❖ गाउँपालिका भित्र प्रशस्त मात्रमा पाईने जडिवुटीहरु संरक्षण ,सम्बर्द्धन ,सदुपयोग र व्यवसायिकरण गर्नुपर्ने ,
- ❖ गाउँपालिकामा उत्पादन हुने रैथानेवालीहरुको संरक्षण र व्यवसायिकरण गर्नु ,
- ❖ गाउँपालिका भित्र गुणस्तरीय स्वास्थ्य तथा शिक्षा सेवा प्रदान गर्नु ,
- ❖ गाउँपालिका भित्र रोजगारीका अवसरहरु सिर्जना गर्नु ,
- ❖ गाउँपालिको उच्च बसाई सराई दरलाई न्यूनिकरण गर्नु ,
- ❖ गाउँपालिकाको आन्तरीक स्रोतलाई वृद्धि गरि प्रदेश तथा संघीय सरकार सँगको निर्भरतालाई क्रमशःघटाउनु पर्ने ,
- ❖ गाउँपालिका भित्र एकीकृत बस्तीहरु विकास गर्नु पर्ने तथा हाल विकास भएका गाउँ बस्तीहरुलाई मनसुन जन्य तथा प्राकृतिक बिपद्को जोखिम वाट सुरक्षित राख्नु पर्ने ,
- ❖ छरिएर रहेका गाउँ बस्तिहरुलाई सेवा प्रवाह तथा शान्ति सुरक्षाका दृष्टिकोणले सुरक्षित राख्नु ,

चालु आर्थिक वर्षको हाल सम्मका उपलब्धिहरुको संक्षिप्त विवरण

आर्थिक तथा सामाजिक उपलब्धि:

- ❖ चालु आर्थिक वर्षमा ८० लाख राजश्व अनुमान गरिएकोमा हाल सम्म ८५ लाख राजश्व सङ्कलन गरि लक्ष्य भन्दा बढी राजश्व सङ्कलन भएको छ ।
- ❖ चालु आर्थिक वर्षमा सार्वजनिक भएको महालेखा परीक्षकको प्रतिवेदनमा आ.व.०७९।०८० मा कुल ०.६२ प्रतिशत बेरुजु कायम गर्न सफल भई जिल्लामा सबै भन्दा कम बेरुजु हुने स्थानीय तहहरुमा पहिलो नम्बरमा छौं ।
- ❖ अपाङ्गता पहिचाहन गरि हाल सम्म ८० जनालाई अपाङ्गता परिचयपत्र वितरण गरि सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रममा आवद्ध गराईएको छ ।
- ❖ गाउँपालिको स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण सम्पन्न भई पाठ्यपुस्तक लेखनको कार्य समेत अन्तिम चरणमा रहेको छ ।

- ❖ सँघिय तथा प्रदेश सरकार सँगको सहकार्यमा स्वास्थ्य शिविरहरु सञ्चालन ।
- ❖ आवासीय माध्यमिक विद्यालयमा कक्षा १० सम्मको अध्यापन कार्यको प्रारम्भ भएको छ ।
- ❖ निःशुल्क आधारभूत स्वास्थ्य सेवा प्रदान तथा निःशुल्क औषधीहरुको अभाव हुन स्थिति सिर्जना भएको छैन।
- ❖ गर्भवती महिलाको स्वास्थ्यलाई मध्यनजर गरि नियमित रुपमा निशुल्क भिडियो एक्सरे तथा रिफर हुने सुत्केरी महिलाहरुका लागि निशुल्क एम्बुलेन्स सेवा नियमित रुपमा सञ्चालन ।

भौतिक उपलब्धि:

- ❖ समग्र भौतिक निर्माण तर्फ करिब ८५ प्रतिशत भन्दा बढि प्रगति हासिल भएको छ ।
- ❖ १० शैयाँको रिउस बगर सामुदायिक अस्पतालको निर्माण कार्य करिब ५५ प्रतिशत पुगेको छ ।
- ❖ वुद्ध नमुना माध्यमिक विद्यालयको चमेना गृह निर्माणको कार्य सकिएको छ भने प्रशासनिक भवनको निर्माण कार्य करिब अन्तिममा छ त्यसै गरी आवासीय माध्यमिक विद्यालयमा निर्माण भएको छात्रावास ,शौचालय तथा फर्निचर निर्माणको कार्य सम्पन्न भएको छ ।
- ❖ आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र पाँपुको स्वास्थ्य भवन निर्माण सम्पन्न भएको छ, भने पुलु स्वास्थ्य चौकीको भवन निर्माण कार्य अन्तिम चरणमा छ ।
- ❖ परलोक हुँदै छायाँनाथ धामसम्म जाने पदमार्ग लगायत दैनिक आवत जावत तथा पर्यटकीय पदमार्गका रुपमा निर्माण भएका विभिन्न स्थानका पदमार्गहरु निर्माण सम्पन्न भएका छन्।
- ❖ प्रदेश सरकार सँगको सहकार्यमा निर्माण हुँदै गरेको ढुङ्गेधारा पुलु सडक करिब पचास प्रतिशत निर्माण भएको छ ।
- ❖ गाउँपालिकाको प्रमुख विकास साझेदार स्थानीय पुर्वाधार सहयोग कार्यक्रम LISP र गाउँपालिकाको संयुक्त लगानीमा जोखिममा रहेका विभिन्न स्थानहरुमा नदि नियन्त्रण तथा तटबन्धनको कार्य सम्पन्न ।

शुसासन तथा सँस्थागत क्षमता विकास तर्फ उपलब्धि:

- ❖ गाउँपालिकाको आवधिक योजना निर्माणको कार्य अन्तिम चरणमा पुगेको छ ।
- ❖ विभिन्न विषयमा क्षमता विकासका कार्यक्रमहरु सञ्चालन भई सम्पन्न भएका छन् ।
- ❖ प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगको मुल्याङ्कनमा हाम्रो गाउँपालिका जिल्लाका सबै स्थानीय तहहरु मध्ये उत्कृष्ट गाउँपालिका रुपमा छनौट भएको छ ।
- ❖ राजश्व सङ्कलन कार्यलाई एकीकृत गरिएको छ ।
- ❖ वडा न ३ र ५ का विद्यालय स्वास्थ्य संस्था र वडा कार्यालयहरुलाई ईन्टरनेटको सञ्जालमा जोडिएको छ ।

वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा अबलम्बन गरिएका प्रमुख नीति तथा आधारहरु :

क) समग्र नीति तथा आधारहरु :-

- ❖ नेपालको संबिधान
- ❖ बजेट तथा कार्यक्रमहरु तर्जुमा गर्न तय गरिएका राज्यका विभिन्न निर्देशक सिद्धान्तहरु
- ❖ हाम्रो विशेष भौगोलिक र सांस्कृतिक अबस्था,
- ❖ दिगो विकासको लक्ष्य २०३०
- ❖ १६ औँ आवधिक योजना
- ❖ स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७८
- ❖ मध्यमकालिन खर्च संरचना
- ❖ विभिन्न विषयगत समितिका सिफारिसहरु

ख) क्षेत्रगत नीति तथा आधारहरु :-

- १) आर्थिक विकास :- उत्पादन, रोजगारी, व्यवसाय पवर्द्धन , सहकारी विकास, गरिवी निवारण
- २) सामाजिक विकास :- अनिवार्य तथा निःशुल्क शिक्षा, समावेशी विकास, महिला तथा लक्षित वर्ग शसक्तिकरण, स्वास्थ्य सेवामा सबैको समान पहुँच , अपाङ्गमैत्री सेवा, स्वस्थ खानेपानी तथा सरसफाई र जनचेतना ।
- ३) पूर्वाधार विकास :- यातायात संरचना निर्माण तथा विस्तार, जलविधुत्, स्वास्थ्य तथा शिक्षा संरचना निर्माण र सेवा विस्तार, सार्वजनिक भवन निर्माण, ग्रामिण बाटो सुधार, अन्य सार्वजनिक निर्माण , शुद्ध खानेपानी संरचना निर्माण
- ४) वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन :- वातावरणमैत्री विकास, जलवायु परिवर्तन अनुकुलन, तटबन्धन, विपद् प्रतिकार्य योजना निर्माण, विपद् व्यवस्थापन स्थापना कोष ।
- ५) संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासन :- आवश्यक कानुन निर्माण,मानव संशाधन आपूर्ति तथा विकास, विधुतीय सूचना प्रणाली विस्तार, प्रत्येक वडामा इन्टरनेट सेवा विस्तार, सार्वजनिक सुनुवाई, आन्तरिक तथा बाह्य लेखा परीक्षण ।

आगामी आर्थिक वर्षका प्रमुख नीति तथा कार्यक्रमहरु

गाउँसभा सदस्य ज्यु हरु,

आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को लागि गाउँसभाको यस बैठकमा प्रस्तुत मुगुम कार्मारोड गाउँपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम र क्षेत्रगत कार्यनीतिहरुको कार्यान्वयनबाट समृद्ध र समुन्नत मुगुम कार्मारोडको हाम्रो दीर्घकालिन सोच र लक्ष्य प्राप्तिको यात्रालाई दिशानिर्देश गर्नेमा म विश्वस्त छु ।

१. आर्थिक विकास संग सम्बन्धित

- ❖ चिनो, काँगुनो, कोदो फापर, उवा जस्ता स्थानीय रैथाने वालीहरुको प्रवर्द्धन र उत्पादन गरि आलु, खुर्शानी लसुन लगायतका तरकारी तथा मसलाजन्य र माशुजन्य उत्पादनमा आत्मनिर्भर बनाउने लक्ष्य अनुरूप निर्यात र आयातको वर्तमान स्थितिको पहिचान गरिनेछ ।
- ❖ किसानको सूचीकरण तथा वर्गीकरण गर्ने कार्य अन्तिम अवस्थामा पुगेको हालको स्थितिमा किसानहरुलाई उत्पादनमा उत्प्रेरित गर्ने उद्देश्यले बिउपूँजी (Seed Money) उपलब्ध गराउने कार्यक्रमलाई आगामी आव .मा पनि निरन्तर राखिने छ ।
- ❖ साना कृषि तथा पशु व्यवसायिक समूहहरुलाई दर्ताको लागि प्रोत्साहित गरि टनेल, खोर, गोठ तथा रष्ट्रिक स्टोर निर्माणको लागि आवश्यक अनुदानको व्यवस्था गरिने छ ।
- ❖ पशुबाट मानिसमा सर्ने रोगहरु (Zoonotic Diseases) को रोकथाम र न्यूनिकरणका लागि जनचेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- ❖ गाउँपालिका भित्र जैविक तथा वनस्पतिमल उत्पादन कार्यक्रमलाई प्रोत्साहित तथा थप विस्तार गर्दै रासायनिक विषादीको प्रयोग लाई निषेध गरिने छ ।
- ❖ स्थानीय रैथाने बालीहरुको पकेट क्षेत्र विकास र विस्तारका लागि नीति बनाएर लागु गरिने छ ।
- ❖ कृषकहरुलाई प्रोत्साहित गर्नका लागि निजहरुको पेशा व्यवसाय तथा मापदण्डका आधारमा विउपूँजी वितरणको कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- ❖ गाउँपालिका भित्रका रैथाने बाली तथा तरकारी फलफूलहरुको बजारीकरण गर्न कृषकहरुका लागि ढुवानीमा अनुदान दिने कार्यक्रम विकास गरि कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- ❖ व्यवसायिक मौरीपालन प्रवर्द्धनको लागि उपयुक्त कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- ❖ गाउँपालिका भित्रका दर्ता कायम भएका जग्गाहरुको वर्गीकरण गर्ने कार्य करिब ६५ प्रतिशत सम्पन्न भई सकेको वर्तमान स्थितिमा आगामी आर्थिक वर्षमा यस कार्यलाई सम्पन्न गरि खेतियोग्य तथा बस्ती विस्तार गर्न सकिने क्षेत्रहरुको एकीन गरिनेछ ।
- ❖ कृषक समूहका लागि प्रदान गरिने अनुदान रकमलाई वास्तविक किसान तथा उत्पादक मात्र लाभान्वित हुने गरि व्यवस्थित गर्नको लागि अनुगमन तथा मुल्याङ्कनका कार्यहरुलाई बढवा दिई अनुदान कार्यान्वयनका लागि आवश्यक मापदण्ड बनाईने छ ।

- ❖ गाउँपालिकाको सम्भावना र विशिष्ट पहिचानको रूपमा रहेको चौरी व्यवसाय प्रवर्द्धनका लागि चौरीको मूल्य निर्धारण र अन्य उपयुक्त बस्तिमा वितरण गर्ने व्यवस्थालाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- ❖ गाउँपालिकाको प्रमुख आमदानीको स्रोतको रूपमा रहेको यासाँगुम्बा सङ्कलनको कार्यलाई नीतिगत व्यवस्था सहित थप व्यवस्थित बनाईनेछ ।
- ❖ विकास निर्माणका विभिन्न क्षेत्रमा दक्ष जनशक्ति अभावका कारण श्रम शक्ति आयात गर्नुपर्ने हालको अवस्थालाई मध्यनजर गरि दक्ष जनशक्ति उत्पादनको लागि उपयुक्त श्रमिकहरू छनौट गरि सीपमुलक तालिम सञ्चालन गरि प्रविधि हस्तान्तरण गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिईने छ ।
- ❖ श्रम बैंकमा सूचिकृत भएका यूवाहरू प्रत्यक्ष लाभान्वित हुने गरि प्रधानमन्त्री तथा मुख्यमन्त्री रोजगार कार्यक्रमलाई थप व्यवस्थित रूपमा सञ्चालन गरिने छ ।
- ❖ स्थानीय पूर्वाधार विकास कार्यक्रम (LISP) कार्यान्वयनको प्रभाव तथा प्राप्त अनुभवका आधारमा पूर्णकालिन कार्यक्रम को निरन्तरताका लागि नेपाल सरकार तथा परियोजना सँग सहकार्य गरि कार्यक्रम मार्फत श्रम बैंकमा सूचिकृत बेरोजगार व्यक्तिहरूका लागि काम सिजर्ना गरिनेछ ।
- ❖ गाउँपालिकाको वडा न १ मा रहेको तामाखानीको उत्खनन् तथा अन्वेषणको कार्यका लागि गाउँपालिकाको स्थापनाकाल देखी विभिन्न प्रयासहरू भए पनि कार्य प्रारम्भ हुन नसकेको हालको स्थितिमा संघीय सरकार सँगको सहकार्यमा यसै वर्षवाट अन्वेषणको कार्य प्रारम्भ गरिनेछ ।
- ❖ स्थानीय श्रोत साधनको उच्चतम प्रयोग गरि स्थानीय परम्परागत प्रविधिलाई समयसापेक्ष अध्यावधिक गर्नका लागि गरिबी निवारणका लागि उद्यम विकास कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी लागु गरिनेछ ।
- ❖ छायाल ढुंगेधारा हुँदै सिरानचौर सम्मका विभिन्न स्थानमा दर्ताभई चालु अवस्थामा रहेका होटेल, रेष्टुरेन्टहरूलाई व्यवसायिक तालिमको व्यवस्था गरि व्यवसाय प्रवर्द्धनका लागि आवश्यक कार्यक्रम ल्याईने छ ।
- ❖ पर्यटन गन्तव्य विकास कार्यक्रम अन्तर्गत गाउँपालिकामा अवस्थित विभिन्न पर्यटकीय स्थलहरूको पहिचान र विकासको लागि आवश्यक अध्ययन गरिने छ ।
- ❖ गाउँपालिका भित्रका पर्यटकीय स्थानहरूको प्रवर्द्धनका लागि गाउँपालिका भित्र सूचना प्रणाली स्थापना गरिनेछ ।
- ❖ पर्यटन क्षेत्रको विकासको लागि श्रोत र बजारको पहिचान र प्रवर्द्धन तथा क्षमता विकासका कार्यक्रमहरूलाई विशेष प्राथमिकतामा राखिने छ ।
- ❖ गाउँपालिकामा आयात हुने खाद्य पदार्थको गुणस्तर र स्वच्छता कायम गर्न र समय समयमा बजार अनुगमन गर्नका लागि आवश्यक मापदण्ड बनाई अनुगमन गरिने छ ।

२. सामाजिक विकास सँग सम्बन्धित

- ❖ गाउँपालिका अन्तर्गतका विद्यालयमा अध्ययन गरि SEE परिक्षाको लागि अन्यत्र जानु पर्ने बाध्यता लाई मध्यनजर गर्दै शैक्षिक सत्र २०८१ मा गाउँपालिका भित्र SEE परिक्षा केन्द्र स्थापना गर्न आवश्यक पहल गरिने छ ।
- ❖ गाउँपालिकाको वडा न ३ मा सञ्चालित आवासीय विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूका लागि विकास साझेदार निकायहरू सँगको सहकार्यमा पढ्दै कमाउँदै कार्यक्रम लागु गरिने छ ।
- ❖ सामुदायिक विद्यालयको दिवा खाजा कार्यक्रमलाई थप व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउन पोषण योजना (Diet Plan) को मापदण्ड बनाई लागु गरिने छ ।
- ❖ गाउँपालिकाका सामुदायिक विद्यालयहरूमा योग शिक्षा संचालन गरिनेछ ।
- ❖ गाउँपालिकामा बहु प्रयोजन सहितको खेलमैदान निर्माणका लागि आवश्यक पहल गरिने छ ।
- ❖ माध्यमिक तह सम्म सञ्चालित विद्यालयहरूमा विद्यार्थी लक्षित मनोसामाजिक हेल्प लाईनको व्यवस्था गरिने छ र वडा न ३ मा सञ्चालित आवासीय विद्यालयमा आगामी आर्थिक वर्षमै स्वास्थ्यकर्मीको व्यवस्था गरिने छ ।
- ❖ कक्षा ३ सम्मको स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण भैसकेको हालको अवस्थामा कक्षा (४-८) सम्म स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण गरिनेछ ।
- ❖ श्री बुद्ध नमुना मा.वि मांग्रीको नमुना विद्यालय कार्यक्रम कार्यान्वयनलाई थप प्रभावकारि बनाईने छ ।
- ❖ गाउँपालिका अन्तर्गतका सबै विद्यालयहरूमा शैक्षिक गुणस्तर सुनिश्चितताको लागि शिक्षक/कर्मचारी क्षमता विकास तथा विभिन्न तहको अनुगमन संयन्त्रलाई क्रियाशील बनाउन आवश्यक कार्यक्रम तर्जुमा गरिने छ ।
- ❖ रास्ट्रियस्तरमा प्राथमिकता प्राप्त तथा शसर्त अनुदान मार्फत वित्तिय हस्तान्तरण भई आएका शैक्षिक कार्यक्रमहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि नियमित प्राविधिक सहायता तथा अनुगमन संयन्त्रको स्थापना गरिनेछ ।
- ❖ गाउँपालिकाको शैक्षिक गुणस्तर वृद्धि गर्नका लागि मेन्टरिङ सुपरिवेक्षण प्रणालीको स्थापना तथा कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- ❖ गाउँपालिकाको विविधतापूर्ण भुगोल तथा हिउँदको समयमा हुने अत्याधिक चिसोका कारण हुने मौसमी बसाई सराई र यासागुम्बा लगायतका जडिबुटीको सङ्कलनको समयमा विद्यालय नै बन्द हुने हालको अवस्थालाई मध्यनजर गरि आवश्यकता अनुसार घुम्ती विद्यालय सञ्चालनमा ल्याईने छ ।
- ❖ गाउँपालिका भित्रका सामुदायिक विद्यालयहरूमा अध्ययन गरि उच्च तथा प्राविधिक शिक्षामा अध्ययनरत गरिब तथा जेहेन्दार विद्यार्थीलाई उपलब्ध गराउँदै आएको छात्रवृत्ति कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईने छ ।

- ❖ गाउँपालिका क्षेत्रभित्रको शैक्षिक तथ्याङ्कलाई अध्यावधिक तथा विधुतीय प्रणालीबाट व्यवस्थित गरि शैक्षिक तथ्याङ्कको अभिलेख प्रणालीलाई व्यवस्थित गरिनेछ ।
- ❖ जेष्ठ नागरीकमा भएको सीप, ज्ञान, अनुभव र क्षमतालाई पुस्तान्तरण गर्नको लागि विशेष कार्यक्रमको अवधारणा ल्याईने छ । जेष्ठ नागरिकको लागि सम्मान र पोषण कार्यक्रम ल्याइने छ । मागको आधारमा ७० वर्षमाथिका र अशक्तलाई निबासमै आधारभूत औषधी उपचार तथा फलोअपको व्यवस्था मिलाईनेछ।
- ❖ गाउँपालिका भित्रको स्वास्थ्य सेवालाई सुदृढ तथा प्रभावकारी बनाउनका लागि रिउसबगर सामुदायिक अस्पतालमा चिकित्सकको व्यवस्था गरि सेवा आरम्भ गरिनेछ ।
- ❖ आधारभूत स्वास्थ्य सेवाका लागि आवश्यक पर्ने निशुल्क औषधीको शुनिश्चितता गरिनेछ ।
- ❖ गर्भवती महिलाको स्वास्थ्यलाई मध्यनजर गरि नियमित रुपमा निशुल्क भिडियो एक्सरे मिलाई रिफर भएका गर्भवती महिलाहरूका लागि निशुल्क एम्बुलेन्स सेवा सञ्चालन गरिनेछ ।
- ❖ मुगुम कार्मारोड गाउँपालिका अन्तर्गत वडा नं २ सिरानचौरमा हाई अल्टिच्युट उपचार केन्द्र निर्माणको लागि आवश्यक पहल गरिने छ ।
- ❖ गाउँपालिका अन्तर्गतका स्वास्थ्यकर्मीहरूलाई सिरानचौरमा हाई अल्टिच्युट सिकनेस (High Altitude Sickness) को प्राथमिक उपचारका लागि आवश्यक तालिमको व्यवस्था गरिने छ ।
- ❖ भैपेरि आउन सक्ने प्राकृतिक प्रकोप तथा विपद् र महामारीका समयमा देखिन सक्ने जनस्वास्थ्यका समस्यालाई समाधानका लागि र्यापिड रेस्पान्स टिम (Rapid response team RRT) तयार गरि परिचालन गरिने छ ।
- ❖ यासाँगुम्बा संकलन गर्ने बनक्षेत्रको जैविक विविधता तथा पर्यावरणीय संरक्षणको लागि सो क्षेत्रको प्लास्टिक तथा सिसा जन्य फोहोर व्यवस्थापन र सचेतना सम्बन्धि सुचना प्रणाली निर्माण गरिनेछ र आगामी वर्ष बाट यस लाई अभियानको रुपमा संचालन गरिनेछ ।
- ❖ स्वास्थ्य चौकी मुगुलाई स्तरोन्नति गरिने छ ।
- ❖ रिउसबगर सामुदायिक अस्पताल बाट टेलिमेडिसिन सेवाको सुरुवात गरिनेछ ।
- ❖ निर्माणाधीन १०शैया रिउसबगर अस्पतालको निर्माण कार्यलाई आगामी आर्थिक वर्षमा सम्पन्न गरि सञ्चालनमा ल्याईनेछ ।
- ❖ पुलु स्वास्थ्य चौकीको भौतिक संरचना तथा सेवा प्रवाहलाई आगामी आर्थिक वर्षमा थप विस्तार गरिने छ।
- ❖ गाउँपालिका भित्रका विपन्न तथा दलित नागरिकहरूको आर्थिक सामाजिक अवस्थालाई मध्यनजर गर्दै विगतका वर्षहरू देखि सञ्चालनमा रहेको दलितहरूको लागि निशुल्क स्वास्थ्य विमाको कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिदैँ सो कार्यक्रम अति विपन्न नागरिकहरूका लागि पनि आवश्यक मापदण्ड बनाई विस्तार गरिने छ ।

- ❖ मिति २०८१ जेष्ठ ११ गते गाउँपालिकाको वडा नं १ दोल्फु गाउँमा अज्ञात समुहबाट भएको कुटपिट तथा लुटपाट बाट पिडित २४ घरदुरीलाई राहत तथा पुर्नस्थापनाको लागि आवश्यक कार्यक्रम ल्याईनेछ ।
- ❖ अपाङ्गता भएका व्यक्ति हरुको पहिचान गरि मुलधारमा ल्याउन तथा सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रममा आवद्ध गराउनका लागि गाउँपालिकाका विभिन्न बस्तीहरुमा घुम्ती स्वास्थ्य शिविर तथा अपांग परिचय पत्र वितरण शिविर सञ्चालन गरिने छ ।
- ❖ गाउँपालिका अन्तर्गतका अति विपन्न तथा अनाथ बालबालिकाको पहिचाहन गरि तिनिहरुको शिक्षा, स्वास्थ्य लगायत पालन पोषणका लागि आवश्यक प्रबन्ध मिलाईनेछ ।
- ❖ प्रज्ञा प्रतिष्ठान ऐन-२०७९ अन्तर्गत मुगुम कार्मारोडको संस्कृति, साहित्य, रहनसहन, संगीत र दर्शनको सूचीकरण संरक्षण र प्रवर्द्धनको लागि आवश्यक कार्यक्रम ल्याईने छ र सो को लागि आगामी आ.व मा संस्थागत तथा संरचनागत कार्यप्रारम्भ गर्न आवश्यक बजेट व्यवस्थापन गरिने छ ।
- ❖ मुगुम कार्मारोडको संस्कृति, साहित्य, रहनसहन, संगीत र दर्शनको सूचीकरण संरक्षण र प्रवर्द्धनको लागि आवश्यक कार्यक्रम ल्याईने छ ।
- ❖ गाउँपालिकाको मुख्य आयश्रोतको रुपमा रहेको यासागुम्बा तथा अन्य जडिबुटी संकलकहरु लक्षित जीवन रक्षा तथा राहत तथा उद्धारको कार्यलाई व्यवस्थित बनाउन आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरिनेछ ।
- ❖ मनसुनजन्य ,आगलागी तथा विभिन्न घटनाहरुमा तोकिएको मापदण्डका आधारमा राहत वितरण गरिने कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- ❖ दैनिक जीवन निर्वाह गर्न कठिन भएका संरक्षण विहिन, जेष्ठ नागरिक, घरवार बिहिन व्यक्ति वा परिवार र संरक्षक वा अभिभावक नभएका अपाङ्गहरुलाई आर्थिक सहायता दिन मापदण्ड तर्जुमा गरि जीवन रक्षाका लागि सामाजिक सहायताका कार्यक्रमहरुलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- ❖ दीर्घरोगहरु जस्तै: मृगौला रोगी, क्यान्सर, पक्षघात उपचार गर्न कठिन भएका नागरीकहरुलाई औषधी उपचार सम्बन्धि मापदण्ड बमोजिम उपलब्ध गराउदै आएको औषधी उपचार खर्च दिईने कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- ❖ मुगुम कार्मारोड गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता योजनालाई अध्यावधिक गरि मर्मत गर्नु पर्ने संरचनाहरुको एकद्वार प्रणालीबाट मर्मत सम्भार गरिने छ ।
- ❖ गाउँपालिका अन्तर्गत हाल सञ्चालित खानेपानी तथा सरसफाई योजनाहरुलाई स्तरोन्नति गरी पूर्ण सरसफाईयुक्त समुदाय निर्माणमा जोड दिईने छ ।
- ❖ खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छतामा दिगो विकास गर्नको लागि विभिन्न साझेदार संघ संस्थाहरु सँगको सहकार्यलाई निरन्तरता दिईने छ ।
- ❖ सुरक्षित खानेपानी सेवा सुश्चितताको लागि गाउँपालिकामा रहेको मिनी ल्यावलाई प्रयोगमा ल्याईने छ ।

३. पूर्वाधार विकास सम्बन्धि

- ❖ गाउँपालिकामा सञ्चालन हुने आयोजनाहरूको दिगोपना र गुणस्तर सुनिश्चिताका लागि एक वडा एक प्राविधिकको व्यवस्था गरिनेछ ।
- ❖ मांग्री देखि हुंगेधारा जोड्ने बेली ब्रिज निर्माणको लागि प्रदेश तथा संघीय सरकार सँगको समन्वयमा यसै वर्षबाट निर्माण कार्य प्रारम्भ गरिनेछ ।
- ❖ गाउँपालिकाको पहल तथा प्रदेश सरकारको सहयोगमा निर्माण शुरु भएको हुंगेधारा-पुल सडक निर्माणको लागि प्राप्त भएको थप बजेटको प्रभावकारी कार्यान्वयन मार्फत आगामी आर्थिक वर्ष भित्रमा गाउँपालिका केन्द्र पुलु सम्म सडक पुर्याइने छ ।
- ❖ गाउँपालिकामा कार्यरत कर्मचारी पदपूर्तीको अवस्था र सेवाग्राहीहरूको बढ्दो चापलाई मध्यनजर गरि गाउँपालिकाको प्रशासनीक भवन विस्तार गरिने छ ।
- ❖ यस गाउँपालिका भित्र बन्ने संरचनाहरूलाई गुणस्तरीय र मौलिक बनाउनका लागि गाउँपालिकाको अधिकांस क्षेत्रमा पाइने ढुङ्गालाई मेशिनद्वारा काटेर प्रयोगमा ल्याउने कार्य प्रारम्भ गरिनेछ ।
- ❖ गाउँपालिका अन्तर्गत विभिन्न ठाउँहरूमा बनेका झोलुंगे पुलहरूको सङ्ख्या एकीन गरी जिर्णपुलहरूबाट हुन सक्ने सम्भावित दुर्घटनालाई न्यूनिकरण गर्न र तिनीहरूको हालको अवस्था अध्ययन गरि मर्मत सम्भारको लागि झोलुंगे पुल सञ्चालन तथा मर्मत कार्ययोजना (Trail Bridge Operation and Maintenance Plan) तयार गरिने छ ।
- ❖ गत आर्थिक वर्ष बाटै प्राथमिकतामा परेको तर झोलुङ्गे पुल निर्माणमा भएको ढिलाईले अगाडी बढ्न नसकेको पुलु जैविक पार्कको अवधारणा लाई आगामी आ.व मा निर्माण गरि उक्त पार्कबाट पुअ झरना सम्म पुग्ने पदमार्ग तथा काठेपुल निर्माण गरिने छ ।
- ❖ छायाँनाथ एकीकृत विकासको गुरुयोजना निर्माणको काम अगाडी बढीसकेको हालको अवस्थामा गुरुयोजना अनुसार पूर्वाधार निर्माणको लागि संघीय ,प्रदेश अन्य विकास साझेदारहरु सँग सहकार्य गरिने छ ।
- ❖ सुन्दर हिमाली उपत्यका मुगुको संरक्षण र विकासको लागि मुगु उपत्यका विकास गुरुयोजना तयार गरिने छ ।
- ❖ अत्यावश्यक बाहेक टुक्रे योजनाहरु पूर्णरूपमा निरुत्साहित गरिने छ र हरेक परियोजनाहरु त्यसको रणनीतिक आधार, विकासको आधार , वित्तीय आधार, व्यवस्थापकीय आधार तथा प्राविधिक आधारमा मात्र छनौट गरिने छ ।
- ❖ गाउँपालिकाको एक मात्र नमुना विद्यालय श्री बुद्ध मा.वि मांग्रीको नमुना विद्यालय भौतिक पूर्वाधार निर्माणको कार्यलाई यस आ.व मा पनि निरन्तरता दिईने छ ।
- ❖ गाउँपालिकाको वडा न ३ केजाडमा सञ्चालित आवासीय विद्यालय लगायत अन्य सामुदायिक विद्यालयहरूको भौतिक पूर्वाधार निर्माण तथा स्तरोन्नतिका लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरिने छ ।

- ❖ गाउँपालिकामा वायु उर्जा उत्पादनको लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरि उपयुक्त ठाउँमा वायु टर्बाइन जडानको लागि सम्बन्धित निकायहरु सँग समन्वय गरिने छ ।
- ❖ पुलु बजारको फोहोर व्यवस्थापनको लागि थप संरचना बनाईने छ ।
- ❖ पुलु बजारमा सार्वजनिक शौचालय निर्माणको लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरिने छ ।
- ❖ गाउँपालिका भित्रका विभिन्न पहिरोको जोखिम भएका क्षेत्रहरुमा तटबन्धन निर्माण तथा वृक्षारोपणको कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- ❖ गाउँपालिकाको विविधतापूर्ण र जोखिमयुक्त भूगोललाई मध्यनजर गर्दै विगत वर्षहरु बाटै सञ्चालन हुँदै आएको स्थानीय विपद व्यवस्थापन कोष लाई थप व्यवस्थित र प्रभाकारी बनाई सञ्चालन गरिने छ ।

४. सुशासन तथा अन्तरसम्बन्धित क्षेत्र सँग सम्बन्धित

- ❖ चालु आ.व सम्ममा गाउँपालिका भित्रका १ र २ वाहेकका सबै वडाहरू इन्टरनेट सेवा संजालमा जोडीसकिएको छ र आगामी आ.वमा वडा नं १ र २ मा पनि इन्टरनेट सेवा विस्तारको लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरिनेछ ।
- ❖ लामो समय सम्म गाउँपालिकालाई सेवा गरेका दरवन्दी संरचना अन्तर्गतका करार तथा अस्थायी कर्मचारीहरूले स्वेच्छिक अवकास लिन चाहेमा निजहरूको लागि आवश्यक मापदण्ड बनाइ जीवनरक्षाको रकम प्रदान गरि अवकाश दिईने प्रबन्ध मिलाईने छ ।
- ❖ गाउँपालिका बाट प्रवाह गरिने सार्वजनिक सेवालाई चुस्त,दुरुस्त बनाउन समय सापेक्ष प्रबिधिमैत्री बनाउदै सेवा प्रवाहलाई जनमुखी छिटो,छरितो,सुलभ,सरल,पहुँचयोग्य बनाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गरिने छ ।
- ❖ नेपालको संविधान २०७२ र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन-२०७४ अनुसार थप कानूनहरूको निर्माण गरि सेवा प्रवाहको दायरा लाई विस्तार गरिने छ ।
- ❖ सेवा प्रवाहलाई गुणस्तरीय बनाई अभिलेखीकरणलाई चुस्त र दुरुस्त बनाउनका लागि आवश्यक सफ्टवेयर तथा प्रणालीको विकास तथा सञ्चालन गरिदै लिइने छ ।
- ❖ गाउँपालिका र अन्तर्गतका निकायहरूको सम्पूर्ण कार्यक्रमहरूको अनुगमन, समिक्षा, समन्वय बैठक, सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परिक्षण जस्ता कार्यहरू नियमित सञ्चालन गरिने छ ।
- ❖ गाउँपालिकाको आन्तरिक श्रोत वृद्धि गर्न सेवा प्रवाह, जनताको आर्थिक स्थिति लगायतका कुराहरूलाई मध्यनजर गर्दै करको दरलाई यथावत राखी दायर विस्तार गरिने छ ।
- ❖ गाउँपालिकाको मुख्य आयश्रोतको रूपमा रहेको जडिवुटी यस गाउँपालिकामा सङ्कलन भई जुम्ला जिल्लामा राजश्व तिरेर निर्यात भईरहेको जनगुनासो प्राप्त भएकोले यस कार्यलाई व्यवस्थित गर्न आगामी आ.व मा जिल्लावाट पूर्जाको व्यवस्था गरि सहजै निर्यातका लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाईने छ ।
- ❖ अनलाईन राजश्व प्रणालीलाई वडास्तर सम्म थप विस्तार गरिने छ ।
- ❖ स्थानीय बासीलाई कर सम्बन्धि विभिन्न चेतनामूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छन् ।
- ❖ गाउँपालिका बाट सम्प्रेषण हुने सूचना तथा जानकारी हरूको छिटोछरितो प्रवाहका लागि प्रयोग हुँदै आएको विद्युतीय माध्यम लाई थप प्रभावकारी बनाई सर्वसाधारणको पहुँच लाई सहज बनाउन आवश्यक पहल गरिने छ ।

अन्त्यमा,

नीति र कार्यक्रम तर्जुमा प्रकृत्यामा आ-आफ्नो भूमिकालाई सफलतापूर्वक निर्वाह गर्दै, अहोरात्र खटिने सम्पूर्ण जनप्रतिनिधि ज्यूहरु तथा राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरुलाई म हृदय देखि नै धन्यवाद दिन चाहन्छु, साथै प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रममा यहाँहरुको रचनात्मक सुझाव सहित नीति तथा कार्यक्रम सर्वसम्मत पारित हुनेमा विश्वस्त छु । धन्यवाद!! नमस्कार !! टासीधेलेक !!

छिरिङ क्याप्ने लामा
अध्यक्ष

२०८१ असार १० गते